

Національний
банк України

Положення про особливості укладення договорів страхування зі споживачами

Концепція майбутнього проекту до обговорення

Коротке резюме

Підстави для розробки

- 01 січня 2024 року вводиться в дію новий Закон «Про страхування»¹
- **Повноваження встановлювати вимоги до особливостей укладення договорів з фізичними особами за класами страхування, уключаючи вимоги до змісту і форми договорів страхування, надано в частині третій статті 4 Закону «Про страхування»¹**
- **Повноваження встановлювати інші вимоги до договорів про надання споживачам фінансової послуги (уключаючи договори страхування) надано в частині п'ятнадцятій статті 9 Закону «Про фінансові послуги»², уключаючи повноваження, вказані в пункті 4 Доручення до Закону «Про фінансові послуги»³**

На які договори не поширюється

- Відповідно до частини шостої статті 97 та розділу XV (Прикінцеві та перехідні положення) Закону «Про страхування»¹ Національний банк України не може встановлювати вимоги до особливостей укладення **договорів страхування, обов'язковість укладення яких визначена законом**, якщо спеціальними законами та постановами Кабінету Міністрів України та центральних органів виконавчої влади вже встановлені вимоги до особливостей укладення таких договорів.

Проблематика на ринку

- Зміст договорів страхування викладається за розробленою страховиками власної термінології, яка не відповідає термінології, що вживається у чинному законодавстві, через що умови договорів страхування можуть тлумачитися неоднозначно.
- В договорах страхування страховики використовують шрифти кольору та розміру, які ускладнюють сприйняття споживачем тексту документу, та не акцентують важливу інформацію, через що увага споживача відволікається від такої інформації.
- Договори страхування містять умови, які унеможливають виплату страхового відшкодування, та обмежують права споживача на дострокове припинення дії договору.

1. Закон України «Про страхування» від 18.11.2021 року № 1909-IX

2. Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 14.12.2021 року № 1953-IX

3. Доручення Національного банку України до Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 06.10.2022 року № 12-д

Міжнародний досвід

Ірландія,
Німеччина,
Великобританія

- Аналіз законодавчих актів Ірландії (Consumer insurance contract¹), Німеччини (Gesetz über den Versicherungsvertrag²), Великобританії (Insurance: Conduct of Business³)
- Вищенаведеними актами встановлено вимоги до договорів страхування, щодо:
  - Застосування в договорах страхування термінології, визначеної в законодавстві
  - Надання електронного договору страхування споживачу одразу після його підписання, але до початку дії договору страхування

1.Закон Парламенту Ірландії «Про договори страхування споживачів» 2019 року
<https://www.irishstatutebook.ie/eli/2019/act/53/enacted/en/pdf>

2.Постанова Федерального відомства Німеччини з фінансового нагляду «Про договір страхування» https://www.gesetze-im-internet.de/vvg_2008/VVG.pdf

3.Керівництво Управління фінансового нагляду Великобританії «Страхування: Ведення бізнесу»
<https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/ICOBS.pdf>

Закон «Про страхування»¹ та Закон «Про фінансові послуги»² (1/2)

- З метою реалізації взятих на себе зобов'язань в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом 18 листопада 2021 року було прийнято Закон «Про страхування»¹ та 14 грудня 2021 року було прийнято Закон «Про фінансові послуги»², які вводяться в дію з 01.01.2024 року та передбачають 6 місяців на приведення страховиками своєї діяльності у відповідність з вимогами Законів.
- Законом «Про страхування»¹ встановлена вимога до зазначення на вимогу клієнта в договорі страхування розміру винагороди, яку отримує страховий брокер від страховика (пункт третій частини другої статті 70)
- Статтею 89 Закону «Про страхування»¹ встановлено перелік мінімально необхідної інформації, що мають містити договори страхування, а саме:
  - Найменування та адресу страховика
  - Прізвище, ім'я, по батькові, дата народження страхувальника та вигодонабувача (за наявності)
  - Відомості про предмет та об'єкт страхування
  - Розмір страхової суми та/або ліміту відповідальності
  - Перелік страхових ризиків
  - Перелік винятків із страхових випадків, причини відмови у страховій виплаті та обмеження страхування
  - Розмір страхового тарифу та страхової премії, порядок та строки її сплати
  - Строк та територія дії договору страхування
  - Порядок внесення змін і припинення дії договору страхування
  - Порядок розрахунку, умови та строки здійснення страхових виплат
  - Права та обов'язки сторін і відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору
  - Порядок вирішення спорів
  - Відомості про страхового посередника (якщо договір укладено за посередництва такої особи)
  - Мінімальний (гарантований) розмір викупної суми на кінець кожного року дії договору страхування життя або порядок розрахунку розміру викупної суми³
  - Розмір (величина) інвестиційного доходу, що застосовується для розрахунку страхового тарифу³
  - Порядок нарахування та повідомлення про бонуси та/або про результати участі у прибутках страховика³
  - Розмір, умови та строки здійснення страхових виплат у формі анuitету³
  - Умови перерахунку (зміни) розміру страхової суми та/або анuitету³

1. Закон України «Про страхування» від 18.11.2021 року № 1909-IX

2. Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» від 14.12.2021 року № 1953-IX

3. Для договорів за класами страхування 19-23

Закон «Про страхування»¹ та Закон «Про фінансові послуги»² (2/2)

Зазначеними Законами не були встановлені особливості укладення договорів страхування зі споживачами, та такі вимоги мають бути встановлені нормативно-правовими актами Національного банку України

ЯК Є

ЯК МАЄ БУТИ

Поточний стан

- Договори страхування містять несправедливі умови, які унеможливають отримання страхової виплати
- Викладення тексту договорів за термінологією, що не відповідає термінології законодавства
- Договори страхування не містять інформації щодо частки навантаження в страховому тарифі
- Невчасне надання примірника договору страхування, укладеного в електронному форматі
- Візуальний вигляд договорів страхування ускладнює сприйняття інформації споживачем

- Відсутність умов, які унеможливають здійснення страхової виплати, у договорах страхування
- Використання термінології, визначеної чинним законодавством у договорах страхування
- Наявність в договорах страхування інформації щодо розміру витрат, пов'язаних безпосередньо з укладенням і виконанням цього договору страхування
- Вчасне надання примірника електронного договору страхування одразу після підписання
- До договорів страхування встановлені технічні вимоги до способу викладення тексту договору

Мета проєкту постанови

Закріпити на рівні нормативно-правового акту Національного банку України особливості укладення договорів страхування, що стосуються форми та змісту договорів страхування, що укладаються зі споживачами

Договір страхування¹ має містити

Порядок подання звернень споживачів	Порядок розгляду звернень споживачів страховиком, включаючи інформацію про уповноважені державні органи, до яких відповідно до законодавства України споживач має право подати звернення
Строки сплати страхової виплати	Строк, протягом якого страховик приймає рішення про визнання або невизнання випадку страховим та здійснює страхову виплату або повідомляє про відмову
Інформацію про «супутні товари»	Інформацію про те, чи є договір страхування додатковим до інших товарів, робіт і послуг, що не є страховими
Реквізити для сплати страхової премії	ЄДРПОУ, номер банківського рахунку страховика/страхового посередника (якщо страховим продуктом передбачена сплата премії в безготівковій формі на банківський рахунок страховика або страхового посередника), включаючи порядок повідомлення споживача про зміну банківського рахунку та інші відомості, необхідні для сплати страхової(их) премії
Інформацію про продовження дії договору ²	Інформацію про те, чи можливе продовження строку дії договору, включаючи посилання на інформацію, де визначено умови продовження строку дії договору
Витрати на ведення справи ²	Розмір витрат, пов'язаних безпосередньо з укладенням і виконанням цього договору страхування
Інформацію про податкові зобов'язання ³	Застереження, що розмір страхової виплати може бути зменшеним внаслідок виникнення податкових зобов'язань, включаючи посилання на вебсторінку на веб-сайті страховика, де зазначено порядок оподаткування страхових виплат
Порядок повідомлення третьої особи ⁴	Інформацію про обов'язок страхувальника повідомити третю особу (третьох осіб) про укладений на її (їх) користь договір страхування

1. або його індивідуальна частина, у випадку, коли договір укладається шляхом приєднання

2. для договорів за класами страхування 1-18

3. для договорів за класами страхування 19-23

4. для договорів за класами страхування 1, 2, 19-23

Договір страхування не може містити

Дублюючих
винятків

Винятків із страхових випадків та/або обмежень страхування, що за своїм змістом дублюють або повторюють страхові випадки, зазначені в договорі страхування

Неоднозначних
формулювань

Понять/термінів, які за своєю економічною суттю перетинаються або збігаються з іншими поняттями/термінами, визначеними законодавством України

Власної
термінології

Понять/термінів, визначених законодавством України, у власній інтерпретації таких понять/термінів

Обмежень прав
споживача

Обмежень прав споживача на дострокове припинення строку дії договору та подання звернень страховику, визначених законодавством

Зміни строків
сплати премії

Права страховика змінювати строки сплати страхової премії в односторонньому порядку

Права
продовження
договору
страховиком

Одностороннього права страховика продовжити строк дії договору страхування

Вимоги до договору страхування*, укладеного у формі електронного документа

Надання примірника договору	Договір страхування, що укладений у формі електронного документа, надається споживачу одразу після підписання такого договору, але не пізніше початку строку дії договору страхування
Відображення договору на екрані	Договір страхування, що укладений у формі електронного документа, повинен відображатися на екранах різних технічних засобів телекомунікацій зі збереженням цілісності (зміст тексту договору не втрачено і не змінено з моменту його укладення) та читабельності
Вміст електронного договору	Договір страхування, що укладений у формі електронного документа, повинен містити інформацію про технологію та порядок укладення і підписання договору, спосіб надсилання договору споживачу, дату та час укладення, адресу вебсайту або назву мобільного застосунку, де було укладено договір
е-підпис споживача	Договір страхування, що укладений у формі електронного документа, повинен містити електронний підпис споживача з урахуванням вимог законодавства України
е-підпис страховика	Договір страхування, що укладений у формі електронного документа, повинен містити кваліфікований електронний підпис особи, уповноваженої страховиком або страховим посередником на підписання договорів страхування, із кваліфікованою електронною позначкою часу, накладений такою особою

Технічні вимоги до договорів страхування

Шрифт

- ✓ Чорного кольору
- ✓ Синього кольору – для гіперпосилань в договорах, укладених у формі електронного документа
- ✓ Типової гарнітури Arial, Verdana,Tahoma, Times New Roman або однієї з брендбуку страховика (крім декоративних і рукописних)
- ✓ Кегля не менше 11 пунктів

Напівжирне накреслення

- ✓ Найменування страховика
- ✓ Контактної інформації страховика та страхового посередника (за наявності)
- ✓ Банківського рахунку та ЄДРПОУ страховика або страхового посередника (якщо страхові премії сплачуються посереднику)
- ✓ Неустойки за невиконання умов договору страховиком
- ✓ Інформації про податкові зобов'язання²

Напівжирне накреслення цифрового значення

- ✓ Розміру страхової премії, страхового тарифу, страхової суми та франшизи
- ✓ Розміру витрат, пов'язаних безпосередньо з укладенням і виконанням цього договору страхування¹

Розділи за змістом

- ✓ Пункти договору страхування викладаються у відповідних за змістом розділах
- (У випадку згадування пункту договору страхування в іншому розділі – посилання на такий пункт)

Примірник договору

- ✓ Не допускається копія (паперова або електронна, засвідчена або незасвідчена) замість оригіналу договору страхування

Міжрядковий інтервал

- ✓ Не менше одинарного